

3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 851 с.
4. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроекономіка. – М.: Инфра-М, 1997. – С.309.
5. Сакс Д.Д., Ларрен Ф. Макроекономіка. – М.: Дело, 1996. – С.162.
6. Coase R.H. The problem of social costs // Journal of Law and Economics. – 1960. – Vol.3. – №1. – P.1–44.
7. North D. Structure and performance: the Task of Economic history // Journal of Economic Literature. – 1978. – Vol.16. – September. – P.963–978.
8. Grossman S.J., Hart O.D. The Costs and Benefits of Ownership: a Theory of Vertical and Lateral Integration // Journal of Political Economy. – 1986. – Vol.94. – P.691–719.

УДК 336.531.2

ББК 65.9(4 Укр)26

Румянцева Г.І.

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ЧИННИК ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Акцентовано увагу на пошук особливостей впливу преференційного режиму інвестиційної діяльності на фінансове забезпечення суб'єктів господарювання території пріоритетного розвитку (ТПР) та ролі ТПР у розв'язанні соціально-економічних проблем регіону.

Ключові слова: фінансове забезпечення інвестиційної діяльності, соціально-економічний розвиток регіону, територія пріоритетного розвитку.

Annotation. The theses put emphasis on the search of the peculiarities of the influence of the privileged regime of the investment activity on the financial providing of the economy subjects of the territory of higher-priority development and on the role of the THPD in the decision of the social economic problems of the region.

Key words: the financial providing of the investment activity, social economic development of the region, territory of the higher-priority development.

Вступ. В умовах транзитивної економіки Україна не має достатніх внутрішніх фінансових резервів для вирішення економічних і соціальних проблем.

Однією з вихідних умов поліпшення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств, розв'язання економічних та соціальних проблем регіонів є створення вільних (спеціальних) економічних зон (ВЕЗ) та територій пріоритетного розвитку (ТПР). Проблематиці функціонування ВЕЗ та ТПР присвячені публікації та праці О.Анісімової [2], В.Борщевського [3], Ю.Макогона [4], О.Маричевої [5], В.Пили [6], В.Письмака [9], Л.Сиволап [7], О.Чмир [6], В.Януковича [9].

Питання позитивності функціонування спеціальних територіальних господарських утворень (ВЕЗ та ТПР) та їх ролі в поліпшенні фінансового забезпечення діяльності підприємств і розв'язанні проблематики регіонального розвитку депресивних територій залишаються недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. З метою вивчення особливостей впливу преференційного режиму інвестиційної діяльності на фінансове забезпечення підприємств – суб'єктів господарювання на ТПР та ролі ТПР у подоланні депресивності регіону проведено дослідження практики інвестиційної діяльності на ТПР у Волинській області.

Результати. При існуючій багатоваріантності організаційних форм спеціальних вільних економічних зон (ВЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР) їх сутність полягає у відносній відособленості певної території чи суб'єкта господарювання від загальноекономічного режиму. Мета, з якою на території держави запроваджуються

особливі преференційні режими господарювання, полягає в активізації підприємництва, інвестиційної та інноваційної діяльності, підвищенні зайнятості.

Економічну основу підприємництва на спеціальних територіальних господарських утвореннях становить можливість використання спеціальних преференційних режимів. Це означає, що господарська діяльність у ВЕЗ та ТПР ґрунтується на запровадженні системи пільг та заохочень, котра орієнтована на стимулювання залучення підприємницького (інвестиційного) капіталу. Вирізняють чотири основні групи пільг, що притаманні ВЕЗ і ТПР: зовнішньоторговельні, фіскальні, фінансові, адміністративні.

В Україні для більшості ТПР податкові пільги є основою преференційного режиму. Інвестиційна діяльність передбачає типові фіскальні пільги, які стосуються сплати податку на додану вартість, податку на прибуток та ввізного мита.

Запровадження преференційного режиму інвестиційної діяльності зумовлює розширення можливостей для суб'єктів господарювання на ТПР щодо покращення їх фінансового забезпечення та створення нових підприємств унаслідок залучення інвестиційного капіталу.

Під фінансовим забезпеченням інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання на ТПР слід розуміти діяльність щодо раціонального використання власних фінансових ресурсів та залучення оптимального обсягу додаткових інвестиційних ресурсів для вирішення інвестиційних завдань. Водночас зазначимо, що під певними інвестиційними завданнями розуміють отримання доходу або прибутку, вирішення певних соціальних, екологічних та інших проблем.

Загальний стан надходження інвестицій на територію пріоритетного розвитку відображено в таблиці 1.

Як видно з даних таблиці 1, динаміка надходжень інвестицій в економіку регіону має стабільний характер, простежується формування тенденції до поступового збільшення їхніх обсягів. Так, у 2005 році обсяг інвестицій, залучених на ТПР, зріс порівняно з 2004 роком на 1,4 млн. дол. США й становить 12,6 млн. дол. США. Упродовж 2000–2005 років завдяки преференційному режиму інвестиційної діяльності залучено інвестиції на 34,9 млн. дол. США. Структуру внесених інвестицій можна подати так: грошові внески – 62,2%, з них кредитні ресурси – 18%; матеріальні цінності – 11,2%; нематеріальні активи – 0,1%; реінвестиції – 25,7%; інші – 0,2% [8].

Особливістю інвестування на ТПР у Волинській області є зростання обсягів промислової продукції з 4,7 млн. грн. у 2000 році до 299,8 млн. грн. у 2005 році. Аналіз динаміки обсягів реалізованої продукції суб'єктами господарювання на ТПР показав її позитивний характер – зростання обсягів з 30,6 млн. грн. до 822,0 млн. грн. (відповідно: з 2000 р. до 2006 р.) [8].

У процесі дослідження проведено численний аналіз результатів функціонування підприємств у спеціальному режимі інвестиційної діяльності та виявлена й доведена роль преференційного режиму в розвитку підприємств – суб'єктів господарювання ТПР.

До раціональних аргументів позитивного впливу пільгового режиму інвестиційної діяльності на розвиток суб'єктів господарювання належать:

- покращення фінансового забезпечення виробничого та соціального розвитку суб'єктів господарювання шляхом використання інвестиційних ресурсів;
- економічне зростання підприємств;
- запровадження інноваційних технологій;
- розширення ринків збуту продукції;
- покращення фінансового стану підприємств;
- розширення міжнародної співпраці, активізація зовнішньоекономічної діяльності;
- зростання доходів працівників підприємств.

Таблиця 1

**Інвестування суб'єктів господарювання досліджуваної ТПР,
тис. дол. США ***

	Роки						Усього з початку діяльності	Усього, урахуваючи скасовані інвест-проекти
	2000	2001	2002	2003	2004	2005		
Залучено інвестицій, усього в тому числі:	953,8	1723,7	3005,3	8003,7	11136,0	12571,2	34860,8	37393,9
- грошові внески (кошти), усього:	635,6	931,6	2224,1	7340,7	6312,8	5933,8	21878,0	23378,6
- з них за рахунок кредитів	0	0	0	3500,0	2789,8	0	6289,8	-
- матеріальні цінності	245,1	773,5	746,0	663,0	338,0	2156,7	4016,9	4922,3
- нематеріальні цінності	5,0	12,1	28,2	0	0	0	45,3	-
- реінвестиція	0	0	0	0	4485,2	4480,7	8965,9	-
- інші	68,1	6,5	7,2	0	0	0	81,1	-
у тому числі іноземні інвестиції, усього	99,2	273,6	2080,6	7429,1	2328,3	2831,5	14108,0	15042,3
з них: грошові внески (кошти)	23,7	25,6	1924,1	7208,7	2217,3	2831,5	13687,7	14230,9
- матеріальні цінності	75,5	248,0	156,0	220,4	111,0	0	420,3	811,4
- нематеріальні активи	0	0	0	0	0	0	0	-

* Складено за статистичними даними по ТПР у Волинській області [8]

Заслуговує на увагу структура обсягів промислової продукції, виробленої в місті. Вона подана в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка обсягів промислової продукції*

Роки	Обсяг промислової продукції (робіт, послуг), млн. грн.					Питома вага промислової продукції, виробленої на ТПР, СЕЗ, у загальному обсязі продукції		
	ТПР у Волинській області	Місто	Регіон	Усього по СЕЗ, ТПР	Регіони розташування СЕЗ, ТПР	міста (%)	регіону (%)	усіх регіонів розташування СЕЗ, ТПР (%)
2000	4,7	97,2	967,5	1914,8	43878,7	4,8	0,5	4,4
2001	74,4	150,7	1176,0	4797,2	66289,1	49,4	6,3	7,2
2002	89,9	174,9	1434,8	7657,7	75625,8	51,4	6,3	10,1
2003	169,0	216,3	1935,1	12218,3	97094,8	78,1	8,7	12,6
2004	262,0	356,5	2722,0	22308,3	147682,4	73,6	9,6	18,1
2005	299,8	434,5	3580,1	-	-	69,0	8,4	-

* Складено за статистичними даними по ТПР у Волинській області [8]

Конкретизуючи роль пільгового режиму інвестиційної діяльності у фінансовому забезпеченні суб'єктів господарювання ТПР, слід зазначити, що, по-перше, інвестиції є основним джерелом фінансових ресурсів при створенні підприємств на території пріоритетного розвитку. Сам лише той факт, що в результаті внесення інвестицій було створено 15 нових підприємств – суб'єктів господарювання, свідчить про небезпідставність цього аргументу.

По-друге, процес внесення інвестицій сприяв консолідації фінансових ресурсів з усіх джерел фінансування шляхом формування фінансових ресурсів, як за рахунок власних, так і за рахунок зовнішніх джерел фінансових ресурсів, що залучаються в різних пропорціях. Головним джерелом фінансування залишаються інвестиції та реінвестиції (тезаврований прибуток); практикується обмежене використання вітчизняного та іноземного кредитного капіталу, цінних паперів. Спостерігається невикористання бюджетних асигнувань.

По-третє, ефективність фінансового забезпечення суб'єктів господарювання залежить від оптимальності структури джерел фінансування, етапу освоєння інвестицій, конкретних умов господарювання.

По-четверте, податкові пільги підвищують прибутковість вкладених інвестицій на початкових етапах реалізації інвестиційних проектів на ТПР, що стає потужним поштовхом для подальшого розвитку підприємств.

Водночас шляхом використання аналізу практики функціонування ТПР виявлено роль преференційного режиму інвестиційної діяльності в розв'язанні проблематики соціально-економічного розвитку регіону.

До раціональних аргументів позитивного впливу пільгового режиму інвестиційної діяльності на регіональному рівні належать:

- покращення інвестиційної діяльності;
- розвиток підприємницького середовища;
- збільшення виробничого потенціалу регіону шляхом створення нових та реконструкції діючих підприємств;
- економічний розвиток депресивного регіону;
- структурна перебудова галузей економіки регіону;
- концентрація капіталу в регіоні;
- збільшення надходжень до бюджетів міста та області;
- створення нових робочих місць;
- зростання рівня зайнятості та доходів населення;
- покращення соціально-психологічного клімату в місті;
- скорочення трудової еміграції;
- покращення демографічної ситуації.

Узагальнюючими показниками оцінки ефективності інвестиційної діяльності за умов ТПР можуть бути показники:

- збільшення податкових надходжень до державного бюджету впродовж 2000–2005 років на 61,9 млн. грн.;
- збільшення надходжень до державних цільових фондів упродовж аналізованого періоду на 13,4 млн. грн.

Висновки. Проведення дослідження дає можливість зробити висновок, що територія пріоритетного розвитку – це особлива модель розвитку регіональної економіки, спроможна за рахунок преференційного режиму інвестиційної діяльності розв'язати проблеми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання та соціально-економічного розвитку регіонів.

Обґрунтована вище роль ТПР у розвитку регіональної економіки та фінансовому забезпеченні інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання ТПР повинна бути

доповнена розробленням заходів щодо вдосконалення фінансового забезпечення суб'єктів господарювання на ТПР.

1. Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку у Волинській області" від 5 квітня 2001 року. №2354-XIII // Зібрання законодавства України. Сер.3. – 2001. – №4. – С.32.
2. Анісімова О.М. Управління інвестиційною діяльністю в умовах спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку: Дисертація. – Донецьк, 2004.
3. Боршевський В.В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку // Фінанси України. – 2003. – №10. – С.108–117.
4. Макогон Ю.В. Особенности инвестиционных проектов в свободных экономических зонах и на территориях приоритетного развития // Вісник ТАНГ. – Тернопіль: Економічна думка. – 2001. Вип.1. – С.55–58.
5. Маричева О.В. Управління інвестиційними проектами підприємства в умовах ВЕЗ // Фінанси України. – 2003. – №9. – С.71–79.
6. Піла В.І., Чмир О.С., Загородній В. Про перспективи спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні // Економіка України. – 2002. – №4. – С.11–16.
7. Сиволап Л.А. Іноземний капітал в економіці України в умовах спеціального режиму інвестиційної діяльності: Дисертація. – Донецьк, 2004.
8. Статистична інформація щодо результатів функціонування ТПР у Волинській області. – Луцьк, 2006.
9. Янукович В., Письмак В. Спеціальний режим інвестиційної діяльності та його вплив на вихід регіону з кризи // Економіка України. – 2001. – №9. – С.4–10.

УДК 336.77:332.2/(477)

ББК У9(4Ук)262.245

Гнатківський Б.М.

ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В СТАНОВЛЕННІ І РОЗВИТКУ ЖИТЛОВОЇ ІПОТЕКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто сучасні тенденції розвитку житлової іпотеки в країнах із розвинутою ринковою економікою, зокрема в США, Німеччині, Швеції, а також впровадження системи іпотечного кредитування житла на теренах СНД (у Казахстані та Білорусі). Проаналізовано перспективні напрями розвитку іпотечного житлового кредитування в Україні з урахуванням міжнародного досвіду.

Ключові слова: іпотечне житлове кредитування, "американська" дворівнева модель іпотечного кредитування, "німецька" однорівнева модель іпотечного кредитування, процентна ставка, іпотечний ринок.

Annotation. In the article current tendencies in the development of mortgage credit financing in countries with a developed market economy (in particular, the USA, Germany, Sweden) are considered as well as the introduction of the mortgage credit system in the CIS (Kazakhstan, Belorussia). Advanced ways of the development of mortgage credit financing in Ukraine are analysed, taking foreign experience into consideration

Key words: mortgage credits, the "American" two-level model of mortgage credit financing, the "German" one-level model of mortgage credit financing, an interest rate, a mortgage market.

Вступ. У першій половині XX сторіччя сформувалась сучасна система іпотечного кредитування, яка поширилася у всіх цивілізованих країнах із ринковою економікою. Світовий досвід підтверджує факт позитивного впливу іпотеки на розв'язання загальної